

Medlemsblad for Museumsforeningerne

Nr. 29 September 2018

Museum Amager

I dette nummer:

Nyt fra
Museum Amager

Mindeord for
Tom Adrian Petersen

Markering af 75-året
for de danske jøders
flugt fra nazismen

Tunge løft og hårdet
glas på Museum Amager

Pest og kolera

Nyt fra
Amagermuseets Venner

Nyt fra Dragør
Museumsforening

Nyt fra Danmarks
Lodsmuseumsforening

Sæsonprogram

Museum Amager

Tidsskriftet

»Museum Amager«
– medlemsblad for
Museumsforeningerne.
Udkommer 1.2, 1.6
og 1.9.

Bladet udgives af
© Museum Amager,
der er en selvejende
institution. Museet
driver Amagermuseet,
Dragør Museum,
Danmarks Lodsmuseum
samt Mølstedes Atelier.

ISSN: 1903-8356

Redaktør:

Søren Mentz
sm@museumamager.dk
Inger Kjær Jansen
mild@mail.tele.dk

Opsætning og tryk:

Starco Grafisk
32 53 19 99

Museets hjemmeside

www.museumamager.dk
Omtale af arrangementer,
udstillinger, skoletjeneste
samt åbningstider.

Forsideillustration:

Bolværksmatroser på
lodsmolen set fra nord.
1910-1915.

Foto: C. Henriksen.
Historisk Arkiv Dragør.

Bagsideillustration:

Julestemning på
Amagermuseet.
Museum Amager.

Kontakt

Museum Amager

Ndr. Kinkelgade 18A
2791 Dragør
Tlf. 30 10 88 66
info@museumamager.dk

Museumsleder

Søren Mentz
sm@museumamager.dk
Tlf. 30 10 88 68

Bestyrelsesformand

Carsten Dinesen Maass
maass@stofanet.dk
Tlf. 32 53 77 92

Åbningstider

Sept.: ons.–søn. kl. 12–16.
Efterårsferie: 13.–21. okt.
kl. 12–16.

Mølstedes Atelier: Weekend-
åben kl. 12–16 – frem til den
16. september.

Amagermuseet: *Allehelgens-
aften:* 2. nov. *Julemarked:*
24.–25. nov. kl. 12–16.
*Juleudstilling og december-
åbent:* 24. nov.–16. dec. kl.
12–16 (mandag lukket).

Lodsmuseet: *Juleklip:* de 3 før-
ste weekender i dec. kl. 14–16.

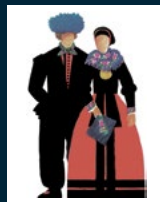
Amagermuseets Venner

Formand Bente Walløe Poulsen

Tlf. 32 53 03 04 | bentewp@gmail.com

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Medlemsadministrator Margrethe Kristensen
Tlf. 51 30 20 30 | mkristensen@stofanet.dk

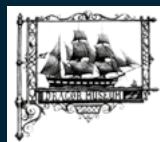
Dragør Museumsforening

Formand Martin Hans Borg

Tlf. 88 18 11 28 | mh4@mail.dk

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Kasserer Ulrik Ankerstjerne
Tlf. 40 80 48 65 | anitaulrik@pc.dk

Danmarks Lodsmuseumsforening

Formand Ida Clementsen

Tlf. 32 53 74 84 | erlanida@stofanet.dk

Bliv medlem af foreningen – kontakt:

Kasserer Niels Andersen
Tlf. 20 76 88 42 | niels@schottandersen.dk
www.danmarkslodsmuseumsforening.dk

Årligt kontingent: 125 kr. i alle tre foreninger.

Nyt fra Museum Amager

Den varme sommer ligger bag os. Selvom høj sol og hede-
bølge normalt ikke betragtes som museumsvejr, har Museum
Amager haft mange gæster.

Amagermuseets levendegørelse i juli måned er altid popu-
lær uanset vejret, og de mange studerende og frivillige, som
har medvirket, har hygget sig med at demonstrere historiske
aktiviteter og med hinanden. Stor tak til alle.

I Dragør har Danmarks Lodsmuseum haft gang i mange
aktiviteter, der har trukket gæster til museet, mens Elisabeth-
lauget har sejlet med rigtig mange glade turister og fortalt om
den nyistandsatte museumskutter og dens historie.

Mølstedlauget har holdt atelieret åbent i weekender og ar-
rangeret byvandring i kunstnerens fodspor.

En stor tak til alle jer, som har synliggjort Museum Amager
i Dragør. Doktor Dichs opfordring lever fortsat:

»Lad Dragør Museumsforening være en stor navnløs kreds
– en hel by, der slutter kreds om sit museum.«

Ved museumsleder
Søren Mentz

Levendegørelse.
Privatfoto.

Elisabeth sejlede i juli
med mange glade gæ-
ster. Museum Amager.

Til venstre:
Levendegørelse.
Museum Amager.

Alfred Lauritz Schmidt (t.v.) viser Dr. Dich en familiegravsten, som blev brugt som trædeflise. 1943. Dragør Lokalkarkiv.

Dragør Museum skal renoveres

»Efterhånden som Dragør i stigende grad bliver befolket og afhængig af landliggerne, udflyttere og turister og samtidigt dens befolkning i stigende grad på grund af forholdenes udvikling søger sin beskæftigelse i København, vil påvirkningerne fra Hovedstaden lidt efter lidt udlette de rester af ejendommeligt hjemstavnspræg, som endnu hviler over Dragør og omegn hvad angår bebyggelse, klædedragt og skikke.«

Sådan skrev lægen Poul Dich i Dragør Posten i december 1927 i en nytårshilsen til byens borgere. Den unge doktor fornemmede, at det traditionelle liv, som beboerne i Dragør havde levet i generationer, var nået til vejs ende og snart ville være fortid. Samfundsforandringer og modernitet lod sig ikke stoppe, og derfor opfordrede doktor Dich til, at man oprettede et lokalt museum, der kunne holde fast i *»det ejendommelige hjemstavnspræg«* og formidle det videre – eller som Grundtvig formulerede det: *»ren og klar skal nutid føre, fortids røst til fremtids øre.«*

Dragør Museumsforening blev stiftet i 1930, og Dragør Museum åbnede 1933 i det gamle Byforstanderskabshus.

Oprindeligt skulle Dragør Museum og Amagermuseet arbejde sammen som *»Øen Amagers historiske Samling«*, men det lod sig ikke gøre. Hvorfor skulle *»Dragørstuen«* indrettes i Store Magleby, når den ret beset hørte hjemme i skipperbyen, og var Dragørene ikke bare ude efter Amagermuseets penge?

Entrébilletten i 1933 kostede den svimlende sum af 35 øre, men så kunne museumsgæsterne også beundre en række autentiske genstande og interiører, f.eks. Jens Eyberts stue.

Museet blev drevet ved hjælp af frivillige kræfter og var først og fremmest tænkt som et erindringssted, der skulle fastholde de lokalkulturelle dyder og traditioner.

Nu, snart 100 år efter doktor Dichs opråb, er lokalbevidsthed og lokalhistorie ikke længere naturlige identitetsbærende kræfter, og derfor er Museum Amager inde i en markant omstillingsfase. I dag skal lokalmuseet ikke kun gøre lokalhistorien nærværende for turister og museumsgæster fra hele landet, men også nytænke sin relevans for et forandret lokalmiljø. Den opgave tager vi for alvor fat på nu, hvor Dragør Mu-

seum skal sættes i stand. Takket være økonomisk støtte fra A. P. Møller Fonden, Dragør Kommune og Leise Blaes Schmidt er det blevet tid til at sætte bygningen i stand. Arbejdet med selve bygningen omfatter udskiftning af tag samt etablering af et fast underlag. Istandsættelse af vinduer og døre. Istandsættelse af bindingsværk og ommuring af enkelte udskudte tvælv. Derudover skal der etableres et varmesystem med gulvvarme i stueplan og på første sal, og så skal der trækkes nye kabler til it og elektricitet. Arbejdet varetages af rådgivende arkitekt Leif Hansen.

Når renoveringen er færdig, skal museet etablere en helt ny og tidssvarende udstilling, som kombinerer den historiske bygnings autenticitet med den moderne informationsteknologis fortælle muligheder. Udstillingen skal fastholde den lokale vinkel som fælleshistorisk fundament og tilvejebringe de fortællinger, der ofte går tabt i de store museers bredere penselstrøg, men den nye udstilling stiler også mod at sætte Dragørs unikke lokalhistorie ind i en international sammenhæng.

Allehelgensaften

Fejring af den uhyggelige allehelgensaften er blevet en tradition.

Sammen med historiefortæller Pernille Stockfleth skaber museets personale og frivillige rammerne for en historie, der rummer en mørk og grum fortælling.

Museet er meget glad for det samarbejde vi har etableret med Dragør Ungdomsskoles teaterhold, hvor de unge skuespillere deltager i løjerne. Denne blanding af unge og gamle, museumsfolk og frivillige skaber en dejlig atmosfære, hvor deltagerne hygger sig og leverer et arrangement af høj kvalitet. Men det kræver også forberedelse og en besætning på over 20 mand! Har du lyst til at være med *»back stage«* så kontakt museet.

Vil du hellere opleve uhyggen og blive skræmt fra vid og sans, så bestil billet til en af turene!

Se mere i sæsonprogrammet bagerst i bladet.

Udstillingsrum på Dragør Museum. 1982. Foto: Dirch Jansen.

Uhyggen spredes på museet Allehelgensaften på Amagermuseet. Foto: Dirch Jansen.

Jul på Amagermuseet

Tradition og idyl er lokalmuseets kendemærker. Ikke fordi museet bevidst skaber forestillingen om »de gode gamle dage«, men fordi det er indkodet i vores gæsters bevidsthed. Alting var bare bedre i gamle dage.

Museum Amager skal sætte fokus på traditionerne, men vi skal også forklare, hvorfor »tiderne skifter«, og hvorfor vi har forladt de traditionelle samfund. Julen er en god anledning. Det er jo næsten den eneste rigtige tradition, vi holder i hævd – det er den eneste tid på året, hvor vi kan skændes om, vi skal have flæskesteg eller and til middag juleaften, og ve den der foreslår noget helt andet!

Amagermuseets julemarked, som holdes den sidste weekend i november, er rig på traditioner. Nordgårds stuer er fyldt med julevarer, og mange kommer langvejs fra for at købe hjemmebag – særligt klejner og »gode råd« er populære, for den moderne familie har sjældent tid til at bage og koge klejner.

Det bedste ved julemarkedet er atmosfæren. Den forvent-

ningsfulde stemning og glæden over, at december står for døren, mærker man, så snart man træder ind på museet, og det kan man kun blive i godt humør af.

På den gamle museumsgård er juleudstillingen også en tradition. I storstuen afholdes der gammeldags julestue, hvor bøndernes mange julelege foldes ud. Fra juleaften og frem til helligtrekongersdag sænkede julefreden sig, og hverdagens pligter blev lagt på hylden. I stedet for holdt bønderne julestuer med fest og lege, kun afbrudt af mad og drikke. I de øvrige stuer vil årets tema være julens gæstebud. Det vi glæder os mest til, det er jo samværet med familie og venner.

Årets mandelgave

Til december udkommer Museum Amagers første forskningsantologi – en bog med fem artikler om Amagers lokalhistorie.

Bogens temaer er Christian Mølsteds kærestebreve, Sydfronten på Amager under Første Verdenskrig, modstandskvinden Ellen Nielsen og hende lokale netværk, Luthers mission på Amager og de internerede tyske flygtninge i lejren på Kløvermarken efter Anden Verdenskrig.

Alle artikler er blevet udsat for »peer review« – en proces, hvor en fagperson læser artiklen kritisk og kommer med ændringsforslag. Alt i alt en publikation som holder høj faglig standard, og som samtidig er læseværdig og interessant – det må da være årets mandelgave!

Mindeord

Den 25. juni afgang Tom Adrian Petersen efter kort tids sygdom ved døden, hvormed Dragør Museumsforening mistede et passioneret bestyrelsesmedlem.

Tom blev født i 1951, var af gammel Dragør-slægt og voksede op i familiens hus, Vestgrønningen 10, som han senere også overtog. Tom havde fra sine unge år interesse for Dragørs lokalhistorie og blev medlem af Dragør Museumsforening i 1973, kun 22 år gammel. Herefter blev han bestyrelsesmedlem i 1981 – en post, han beklædte til sin død.

Tom var et aktivt og entusiastisk bestyrelsesmedlem, som bød ind med mange inspirerende idéer og var altid klar til at påtage sig flere opgaver – bl.a. som medlem af museumsforeningens aktivitetsudvalg samt repræsentant i St. Magleby Bevaringsfond – altid smilende og i godt humør med en fin balance mellem menneskers forskellighed. Tom påtog sig i flere år posten som kasserer i Dragør Museumsforening og senere også i Museum Amager. Hans sidste ekstraopgave blev som et værdifuldt medlem af Mølstedlauget.

Vi vil komme til at savne Toms engagement, historiske viden og gode fornemmelse for det positive i livet.

Æret være Tom Adrian Petersens minde.

Ved **Martin Hans Borg**,
formand for Dragør
Museumsforening

Tom Adrian Petersen.
Foto: Dirch Jansen.

Juleudstilling på
Amagermuseet.
Museum Amager.
Foto: Dirch Jansen.

Markering af 75-året for de danske jøders flugt fra nazismen

Ved museumsinspektør
Christian Aagaard

I år er det 75 år siden, at 700 af Danmarks 7.000 jøder flygtede til Sverige via Dragør. De flygtede af frygt for den nazistiske besættelsesmagt, der efter samarbejdspolitikens sammenbrud i august 1943 havde besluttet sig for at gennemføre en total udrensning af Danmarks jødiske befolkning.

Indtil da havde samarbejdet mellem den danske regering og de tyske styrker i landet beskyttet de danske jøder fra at blive ramt af Holocaust, som tilfældet var overalt i de tysk-besatte områder.

Seks millioner jøder blev ofre for det nazistiske folkemord, men i Danmark lykkedes det, grundet en mystisk advarsel fra den nazistiske topledelse i landet samt en ihærdig indsats fra tusindvis af danske flugthjælpere, at redde i omegnen af 95 % af den jødiske befolkning i sikkerhed i det neutrale Sverige.

En af dem, der hjalp til i de intense dage i efteråret 1943, var den lokale fiske Ejnar Larsen, der i sin fiskekutter Elisabeth K571 fragtede cirka 70 jøder til Sverige. Kutteren er sidenhen overgået til Museum Amager, og vi har derfor en særlig forbindelse til flugthistorien og vil af samme årsag gerne bidrage til at sætte fokus på den.

Museum Amagers markering af, at der nu er gået 75 år siden det lykkedes at redde tusindvis af danske statsborgere fra de nazistiske krigsforbrydelser kommer til at centrere sig

Filmoptagelse, der omhandler jødernes flugt til Sverige. Optaget på Dragør Havn med Elisabeth som kulisse. Foto: Dirch Jansen 2013.

omkring en række særarrangementer i Dragør i efterårsferien. Her vil man kunne opleve følgende arrangementer, der alle er gratis tilbud tilrettelagt af Museum Amager:

Foredrag ved Sofie Lene Bak

Søndag den 14. oktober kl. 14.30 i Havnepakhuset.

Sofie Lene Bak er underviser ved SAXO-instituttet på Københavns Universitet og er blandt andet en af Danmarks førende eksperter inden for historien om de danske jøders flugt til Sverige i 1943. Sofie Lene Bak er derfor blevet booket til at holde et foredrag under titlen *»Er vi stadig helte? Ny forskning i redningen af de danske jøder i oktober 1943«*. Her vil hun kaste et kritisk blik på historien om redningen af de danske jøder og fortælle om, hvilke tendenser der for tiden præger forskningen på området.

Forestilling ved Pernille Stockfleth

Lørdag den 20. og søndag den 21. oktober kl. 17.00 i Havnepakhuset.

Historiefortæller Pernille Stockfleth bringer af to omgange historien om den lokale flugthjælper Ellen Nielsen til live i forestillingen *»Ellen Nielsen – Velkommen til helvede«*. Hun opfører den dramatiske fortælling om Ellen Nielsen, der hjalp til med at redde de danske jøder over Øresund, og som blev taget af den tyske besættelsesmagt og sendt til koncentrationslejren Ravensbrück.

Ellen Nielsen fotograferet i Vestre Fængsel, inden hun blev sendt til kz-lejren Ravensbrück. 1944. Dragør Lokalkalender.

Pernille Stockfleth. Privatfoto.

I sikkerhed ved Sveriges kyst 1944. Foto: Frihedsmuseet.

Mød Elisabethlauget og kom ombord i flugtkutteren

Mandag den 15. til fredag den 20. oktober kl. 12.00–14.00

Lauget af frivillige, der til daglig sørger for, at Elisabeth K571 holdes ved lige og sejlklar, vil alle hverdage være at finde på Dragør Havn, hvor de er klar til at vise flugtkutteren frem og tage gæster med ud på en lille sejlads på Øresund.

Det er en mulighed for at få en tur i et unikt stykke sejlene danmarkshistorie og samtidig høre om arbejdet med at vedligeholde og formidle et fartøj som Elisabeth K571.

Byvandring ved museumsinspektør Christian Aagaard

Mandag den 15. til fredag den 20. oktober kl. 14.00 til 15.00

Med start ved Dragør Lokalarkiv tager museumsinspektør Christian Aagaard de særligt nysgerrige med på en times byvandring i de flygtende jøders fodspor.

Her fortælles den brede nationale historie om flugten til Sverige kombineret med fortællingen om et lokalsamfund, der rejste sig og bidrog til at redde i hundredvis af menneskeliv, da situationen så allerværst ud. Historien fokuserer også på truslen fra lokale nazisympatisører og om bådejere, der tog sig godt betalt.

Særudgivelse i samarbejde med Dragør Lokalarkiv

I samarbejde med Dragør Lokalarkiv udgiver Museum Amager, i anledning af 75-året for flugten til Sverige, en temapublikation, hvor den lokale historie om redningsindsatsen og jødernes flugt fra nazismen fortælles og sættes i et bredere nationalt perspektiv.

Publikationen vil kunne købes på lokalarkivet og på museerne samt ved alle efterårsferiens ovennævnte arrangementer.

For nærmere information om arrangementerne henvises til museets hjemmeside www.museumamager.dk og sæsonprogrammet bagerst i bladet.

Tunge løft og hærdet glas på Museum Amager

I forbindelse med den forestående renovering af Dragør Museum er lokalerne løbende blevet tømt for store og små museumsgenstande. Museet fik stor hjælp til nedpakningen af frivillige fra Dragør Museumsforening til dette arbejde. En række genstande var imidlertid af en sådan størrelse og vægt, at vi valgte at benytte os af flyttefirmaet Holger Danske, som vi har et tillidsfuldt samarbejde med. De mange museumsgenstande er nu placeret på vores magasiner, indtil museumsbygningen igen er klar til at rumme dem.

Museum Amager har desuden modtaget en stor donation fra flyttefirmaet Holger Danske i form af fem flotte montrer fremstillet af hærdet glas på sokler. Monterne blev straks taget i brug i lokalerne på Amagermuseet, hvor de nu indgår som et permanent supplement til udstillingerne.

Ved samlingsinspektør Kaspar Tjalve

Nye montrer. Museum Amager.

Byvandring med museumsinspektør Christian Aagaard. Museum Amager.

Tunge løft. Museum Amager.

Pest og kolera

Ved Inger Kjær Jansen

Pest eller kolera er et udtryk, vi bruger, når vi skal vælge mellem to onder. Disse to onder blev Amager ramt af i henholdsvis 1711 og 1853.

Pestens svøbe

Pest eller den sorte død kendes tilbage fra middelalderen, og den ramte hårdt, bredte sig med lynets hast, så tusindvis af mennesker døde. Forskere diskuterer, hvad der forårsagede pesten, om det var rotter eller lopper fra rotterne eller noget helt tredje, der spredte sygdommen.

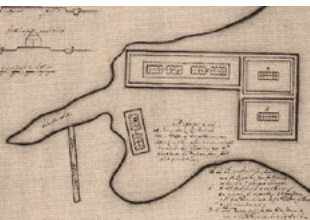
Pesten hærgede første gang i Danmark i midten af 1300-tallet. Her skal kun omtales den sidste gang pesten ramte her i landet og specielt på Amager, nemlig i 1711.

Karantænestation på Saltholm

I 1709 var der udbrudt pest i Polen, hvor den fra havnebyen Danzig bredte sig til nabolandene. Frederik IV havde året før været i Italien og set, hvordan italienerne forebyggede pestens udbredelse med karantænestationer, hvor pestsmittede blev isoleret. Det ansprede kongen til at få bygget en karantænestation på Saltholm midt i det trafikerede Øresund. Her skulle søfolk interneres i 40 dage, før deres skibe måtte anløbe København. Trods krig mod Sverige blev karantænestationen opført i løbet af seks uger og var klar til at modtage søfolk i oktober.

De første skibe, der kom i karantæne på Saltholm, kom fra Danzig. Skibene blev grundigt rensed for eventuel smittefare, og mandskab og last kom i karantæne på øen. Der var i gennemsnit 60 personer isoleret på øen i 1709 og 1710. Specielt vintrene var hårde, dels led folkene i træhusene af kulde, og dels frøs Øresund til, så man ikke kunne få proviant og vand fra København.

I efteråret 1710 ramte pesten Helsingør, og i maj 1711 blev der konstateret pest i København. 17 personer fra den første ramte ejendom i København blev overført til Saltholm. Der er ingen oplysninger om, hvor mange der døde af pesten på øen,

Karantænestationen på Saltholm. Fra Karl-Erik Frandsen: Kampen mod pesten, 2003.

Kort med pestkirkegården indtegnet. KMS 1907.

men der blev bestilt seks kister, og på et kort er der – måske tilfældigt – tegnet seks kors på den indrettede pestkirkegård.

Pesten rammer Amager

Amagerne fik trods smittefare lov til at sælge deres grønsager inde i København, selvom portene ind til byen var lukkede. Måske var det derfor, pesten bredte sig til Amager.

Den 23. juli døde det første offer for pesten, tjenestekarlen Laurens Nielsen hos Cornelis Adriansen i St. Magleby. Sygdommen var meget smitsom, og tre uger senere døde Cornelis Adriansens kone og kort efter Cornelis Adriansen selv. Snart bredte pesten sin svøbe over Amager. I oktober, hvor pesten var aftagende i København, var den på sit højeste på øen. Derfor blev medicus Hans Riiber sendt ud på Amager for at undersøge og beskrive forholdene for en nedsat sundhedskommission i København.

Pestlæge. I næbbet var duftende urter eller rygende svovl. Pinden blev brugt til at prikke til de syge. Wikipedia.

Tårnby Kirke. Tegning ca. 1830. Tårnby Stads- og Lokalkiv b2593.

Hans rapport satte sindene i kog i kommissionen, for der var ikke organiseret noget som helst, der kunne bremse smitten. De syge og raske lå i samme rum, og der blev genbrugt ligklæder og tøj fra de døde. Det forlød også, at man var samlet efter begravelsen ved det bord, hvor liget havde ligget. Det var overtrædelse af de regler, der gjaldt i hovedstaden. De dodes klæder og sengetøj skulle brændes. På ligene skulle

Spyd der skulle bruges til at jage kolerasmittede væk fra Amagers kyst. Udstillet i dragtsamlingen på Amagermuseet. Privatfoto.

der strøs læsket kalk, og der måtte ikke holdes begravelser, som man plejede.

Fire mænd fra øen, schouten, to gårdmænd fra St. Magleby og en fra Maglebylille, blev indkaldt til at stå skoleret for sundhedskommissionen. De fire mænd trodsede kommissionen og ville kun have, at der blev kastet mere jord på Tårnby Kirkegård, da der var en forfærdelig stank. Et tilbud om en speciel ligvogn fra København afviste de også.

I København døde ca. 23.000 mennesker af pesten, ca. 40% af befolkningen. I Tårnby Sogn døde 754 svarende til ca. halvdelen af beboerne, i St. Magleby Sogn døde 455 personer ca. 40% af befolkningen.

I begyndelsen af 1712 var epidemien ovre og en større rengøring af klæder og boliger forestod.

Koleraepidemien 1853

I 1831 indførte de danske myndigheder forskellige regler til forebyggelse af kolera, der siden begyndelsen af 1800-tallet havde bredt sig fra Indien til Rusland og byer langs Østersøen. I Dragør blev der bygget et kolerahus i 1831 til isolation af folk, der havde været i berøring med skibe fra koleraramte byer. Desuden blev et vagtværn, der bestod af lokale borgere oprettet. De skulle beskytte Amagers østkyst og blev bevæbnet med et langt spyd og en fløjte, man kunne give sig til kende med.

I foråret 1848 blev det første koleratilfælde opdaget i Dragør. En sømand var ramt, men han gik ikke til læge. Først da hans kone og niece blev tilset af en læge, blev det opdaget. Konen og niecen døde. Sømanden overlevede, men hængte sig senere pga. skyldfølelse, da han ikke havde fortalt, han havde været i nærheden af smittefare.

I juli 1853 ramte koleraen for alvor Sundbyerne, hvor mange boede under elendige forhold og med rendestenen fyldt med skrald og afføring. Det første offer var en kvinde, der havde været inde og sælge grøntsager i København.

Fra det første dødsfald i Tårnby den 10. juli 1853 til det sidste den 23. september 1853 døde 321 mennesker i Tårnby Sogn, men kun to døde i St. Magleby og 20 i Dragør. På

Karantænehuset (t.v.) på Dragør Havn bygget i 1831. Senere tolderbolig og nu klubhus for strandjægere og motorbådsklub. Foto: Dirch Jansen.

Saltholm blev fem arbejdere ramt og begravet der, alle med jordpåkastelse den 21. august 1853 på Poul Størres Kirkegård.

Sognepræst i Tårnby, Jørgen Hjorth Lautrup, har i et brev til sin fætter præsten H.J. Drejer, beskrevet rædslerne. Der havde på det tidspunkt været 295 koleraofre på ca. 1 ½ måned. Ikke en familie var gået ramt forbi. Selvom myndighederne havde været forberedt på epidemien, viste det sig hurtigt, at der f.eks. ikke var kister nok. Lighusene og kirkegårdene kunne ikke følge med. Lautrup måtte da også på egen risiko indvie en lille selvmorderkirkegård som begravelsesplads. Når han gik i seng om aftenen, havde han mareridt og så hele tiden kister og begravelser for sig. Lugten af lig nåede også ind i præstegården fra den tilstødende kirkegård. Hans egen kone og tjenestefolk var syge i starten, men de klarede sig gennem krisen.

For at forebygge smittefare ved lignende epidemier blev der bygget et kolerahus i Maglebylille i 1876, der skulle modtage syge søfolk, der kom i land i Kastруп.

Kolerahuset i Maglebylille, der senere blev brugt som indkvartering af soldater fra Sikringsstyrken. Ca. 1918. Tårnby Stads- og Lokalarkiv b4221.

Ved formand
Bente Walløe Poulsen

Nyt fra Amagermuseets Venner

Thomas Kluge i St. Magleby Kirke

Torsdag den 27. september kl. 19.00 i St. Magleby Kirke.

Thomas Kluge har malet den nye altertavle i kirken, og han vil fortælle om hvilke tanker, der ligger bag motivet, og om sit arbejde med at fremstille tavlen.

Denne aften er kommet i stand i et samarbejde med St. Magleby Kirkes menighedsråd.

Store Magleby Kirke.
Foto: Dirch Jansen.

Malerierne på Amagermuseet

Tirsdag den 13. november kl. 19.30 – mødes vi på Nordgård, Hovedgaden 4.

De senere år er malerisamlingen på Amagermuseet blevet forøget med flere interessante malerier. Ophængning af malerierne er ændret, så malerisamlingen virker ny og frisk.

Det seneste tiltag er nye udstillingselementer – it-borde og lignende, som på en ny og sjov måde formidler malerierne bl.a. til børn.

Museumsleder Søren Mentz vil denne aften tage os med rundt på museet og fortælle om de nye tiltag, museets malerier og om de tanker, der ligger bag ønsket om at forøge malerisamlingen.

Efterfølgende – under kaffen i »Loen« – står Søren til

Malerisalen på
Amagermuseet.
Foto: Museum Amager.
2018.

rådighed for spørgsmål om malerierne og alt, hvad man ellers ønsker at vide om Museum Amager.

Julemarkedsgløg

Lørdag den 24. november kl. 11.00 på den gamle museumsgård, Hovedgaden 12.

Amagermuseets Venner indbyder til et glas gløg og et par æbleskiver på julemarkedets første dag.

Traditionen tro vil Majken og Nelly fortælle, hvilket tema de i år har valgt til juleudstillingen på den gamle museumsgård.

Efter at vi har beundret juleudstillingen er der lejlighed til at indkøbe julegaver og godter på julemarkedet, som finder sted på Nordgård.

Majken Petersen
arrangerer juleudstilling.
Foto: Dirch Jansen.

Nyhedsbreve på e-mail

Hvis du ikke får tilsendt Amagermuseets Venners nyhedsbrev, er det enten, fordi vi ikke har din e-mailadresse, eller fordi du har fået ny e-mailadresse uden at meddele dette.

Hvis du er interesseret i at modtage vores nyhedsbreve så send venligst en e-mail til amagermuseumsfo@gmail.com med teksten: »Nyhedsbrev – ja tak!«

Nyt fra Dragør Museumsforening

Dragør omkring år 1900 – » ... forresten er Dragør nu omtrent ødelagt ...«

Ved
Hanne Bacher Bendtsen

Foredrag ved kunsthistoriker Tina Høegh Nielsen. Havnepakhuset tirsdag den 18. september kl. 19.00.

Der eksisterer en række breve, der giver et fint billede af Dragør omkring 1900 og de emner, som optog folk dengang. Faktisk er der ikke bevaret så mange erindringer fra dette tidspunkt.

Det er bl.a. maleren Viggo Johansen og hans familie, der har efterladt sig disse værdifulde breve – med beretninger om fester i anlægget, gadedrengene, transportproblemer, haverne, årstiderne og meget mere. Citatet om det ødelagte Dragør er fra et af Viggos breve, hvori han også nævner årsagerne. Familien var landligere men af Dragør-slægt. De ser både med landligerens og med de fastboendes øjne på situationen dengang.

Andre fine billeder af dagligdagen i Dragør kan læses i flere breve af kunstnerne Christian Mølsted og Olga Lau. Ligesom bl.a. Anna Johansen, gift Strømberg, i sin omfattende korrespondance beskriver en dagligdag, som ikke altid var lige så idyllisk, som man skulle tro.

Dragør Museumsforening er arrangør, og alle er velkomne.

Temadag om Dragørs gårdhaver

Søndag den 7. oktober kl. 11.00–15.00 i Havnepakhuset.

Dragør gamle by er en bevaringsværdig by med en bevarende lokalplan, der snart fylder 100 år.

Byens beboere har passet godt på husene, men anvisningerne til bevaring af gårdhaverne findes ikke i lokalplanen. Her henter man ofte ideer hos de lokale byggemarkeder og planteskoler. Men Dragørs små gårdhaver skal ikke konkurrere med parcelhushaven med høje træer, træterrasser og store blomsterbede. Vores gårdhaver er nemlig en del af byens samlede bevaringsværdige miljø, hvor haven indgår som en del af historien.

Men hvordan ser en bevaringsværdig have anno 2018 ud? Hvordan får vi os arrangeret inden for de små rammer med cykler, bil, udekøkken, havebænk, hyggekrog og sandkasse? Hvordan får vi skygge, så vi ikke steger helt væk om sommeren? Hvilken belægning skal vi vælge: fliser, brosten, herregårdssten eller græs og grus?

Temadagen starter i Havnepakhuset kl. 11.00. Her fortæller og viser landskabsarkitekt Lone van Deurs de mange gode eksempler, der gemmer sig i byen.

Efter en bid brød, går vi på havevandring for ved selvsyn at hente idéer til gårdhaven, når den skal indrettes.

Dagen rundes af i Havnepakhuset med kaffe og opsamling af gode råd.

Temadagen er arrangeret af Dragør Museumsforening sammen med Beboerforeningen for Dragør Gamle By. Deltagelse er gratis.

Dragør – på vej mod verdensarven

Tirsdag den 6. november kl. 19.00 i Havnepakhuset.

Dragør gamle by og Havn, skipperbyen, er kommet på den fornemme tentativliste, der er det danske bud på, hvad der bør komme på UNESCOs liste over verdenskulturarv. Dragør er af Kulturministeriet og eksperter blevet betegnet som enestående – ikke bare i Danmark men i hele verden. Men hvad er det, der gør, at byen og havnen er så enestående? Hvad skal der ske de næste år, inden Dragør evt. kan kalde sig verdensarv? Og hvad kommer det til at betyde på sigt?

Repræsentanter fra Dragørs UNESCO-komité, der er sammensat af Dragør Kommune og repræsentanter fra en række foreninger i Dragør, fortæller denne aften om det enestående ved Dragør gamle by og Havn, som den enestående helhed mellem by, havn og landskab. Og vi skal høre om konsekvenserne ved en udpegning til verdenskulturarv.

Til november har der været de første møder i Kulturministeriet, hvor der formentlig er blevet lagt en slagplan for det videre forløb. Det kommer I også til at høre mere om.

Arrangeret af Dragør Museumsforening. Det er gratis, og alle er velkomne.

Gårdhave i Dragør.
Foto: Hanne Bendtsen.

Kongevejen 24.
1900–1911.
Foto: S. Mindermann.
Dragør Lokalkarkiv.

Strandstræde.
Foto: Jan Engell.

Ved formand
Ida Clementsen

Øverst: Koncentreret
måttefletning. Privatfoto.

Maritimt juleklip.
Privatfoto.

Nyt fra Danmarks Lodsmuseumsforening

Knyttekursus

Gennem et par år har en gruppe frivillige fra Danmarks Lodsmuseum knyttet sømandsmåtter til salg i museumsbutikkerne, men også måtter til eget brug, hvor man betaler for materialerne.

Måtterne har vist sig at være et hit, og der er solgt mange Stetinmåtter, Dragørmåtter, Oceanmåtter mm. Der arbejdes med bordmåtter og gulvmåtter i forskelligt materiale: hamp, sisal og kunstreb.

Nu starter en ny vintersæson, og der er plads til flere deltagere. Vi mødes hver anden onsdag i ulige uger i Elisabethskuret.

Start onsdag 26. september kl. 19.00–21.00. Tilmelding til Dorthe på tlf. 29 45 40 75. Et gebyr på 10 kr. pr. gang til kaffekassen samt et medlemskab af Danmarks Lodsmuseumsforening kræves.

Maritimt juleklip i december

De frivillige vil igen være at finde på Danmarks Lodsmuseum, i forbindelse med Dragørs store julemarked.

Tag børnene med og klip lidt maritimt og sødygtigt julepynt. Vi serverer kaffe og småkager og fortæller gerne lidt om lodsernes arbejde.

Vi holder åbent de tre første weekender i december kl. 14.00–16.00.

Rotur med Mågen.
Privatfoto.

Rotur med Isbåden Mågen

Isbåden Mågen har været en del af sommeraktiviteterne foran museet. Tilbuddet var en rotur sammen med et par af frivilliggruppens gæve gutter.

For den beskedne sum af 35 kr. kunne man prøve kræfter med de store årer og havnebassinernes rolige vand.

Det er dejligt at se, at båden har fået liv, med ny mast, sejl og sprydstage, og at der er interesse for den fine gamle båd, som frivillige vedligeholder.

Imponerende frivillig indsats på Lodsens Dag

Danmarks Lodsmuseumsforening er stolte over de mange frivilliges arbejde for at formidle og levendegøre lodsernes spændende historie, og der bliver lagt mange gratis, glade og entusiastiske timer på museet. Frivilliggruppen leverede igen en flot indsats på Lodsens Dag, hvor godt 20 frivillige og enkelte ihærdige hjælpere udefra, knoklede fra fredag kl. 10.00, hvor telte og pavilloner med inventar blev sat op, og gjort klar til det gik løs næste dag kl. 11.00 med de maritime aktiviteter.

Over 400 gæster var forbi på selve dagen og deltog i de mange sjove aktiviteter, og 85 børn blev med en søfartsbog i hånden næsten fuldbefarne sømænd.

Der noteres for veludført
arbejde. Privatfoto.

Sæsonprogram

- 7.–9. september kl. 12–16** **Dahliadage på Amagermuseet.** De gamle stuer er fyldt med smukke dahliabuketter. Besøg museets have, stem på den smukkeste dahlia og vind en præmie.
- 9. september kl. 12–16** **Høstgudstjeneste i St. Magleby Kirke** har deltagelse af børn og voksne i traditionelle amagerdragter. Kl. 12 – efter gudstjenesten spiser de frokost på Amagermuseet. Hør dem fortælle om de gamle dragter. Senere på dagen kommer Amager Folkedansere og giver en opvisning.
- 18. september kl. 19–21** **Dragør omkring år 1900 – » ... forresten er Dragør nu omtrent ødelagt ...«** Foredrag ved kunsthistoriker Tina Høegh Nielsen i Havnepakhuset. *Dragør Museumsforening.*
- 26. september kl. 19–21** **Knyttkursus.** Derefter hver anden onsdag i ulige uger. Tilmelding til Dorthe på tlf. 29 45 40 75. Gebyr: 10 kr. pr. gang til kaffekassen. Medlemskab af Danmarks Lodsmuseumsforening kræves. *Danmarks Lodsmuseumsforening.*
- 27. september kl. 19** **Thomas Kluge i St. Magleby Kirke.** Mødested ved St. Magleby Kirke. *Amagermuseets Venner.*
- 3. oktober kl. 19** **Modellaugget.** Vi mødes hver anden onsdag i Elisabethskuret i lige uger. Kontakt Erlan på tlf.: 50 55 22 35.
- 7. oktober kl. 11–15** **Temadag om Dragørs gårdhaver** i Havnepakhuset. Foredrag ved landskabsarkitekt Lone van Deurs samt havevandring Dragør. *Dragør Museumsforening og Beboerforeningen for Dragør Gamle By.*
- Efterårsferien 13.–21. oktober kl. 12–16** **Levendegørelse på Amagermuseet.** Suppekøkken, slagting af høns, æblemøsteri, historiefortælling ved Pernille Stockfleth, pøsemageri og torvebod med grøntsagsquiz. *Se dagsprogrammet på: www.museumamager.dk*
- Danmarks Lodsmuseum er åbent.** Besøg museums-kutteren Elisabeth og tal med Elisabethlauget kl. 12–14. Byvandring med museumsinspektør Christian Aagaard. Hør om jødernes situation i 1943 – mandag til fredag kl. 14–15.
- »Er vi stadig helte? Ny forskning i redningen af de danske jøder i oktober 1943«.** Foredrag ved Sofie Lene Bak, Københavns Universitet. Havnepakhuset. 50 pladser som fordeles efter først til mølle-princippet. Fri entré.
- »Ellen Nielsen – velkommen til helvede«.** Forestilling ved Pernille Stockfleth. Havnepakhuset. 50 pladser som fordeles efter først til mølle-princippet. Fri entré.
- Luksusmørrebrød fra St. Magleby.** Foredrag med smagsprøver på Amagermuseet om saltmadfadet. *Salte- og Røgelaug.*
- Allehelgensaften på Amagermuseet.** Billetter købes via www.billetto.dk fra den 1. oktober og sælges efter først til mølle-princippet. Læs mere på www.museumamager.dk
- Dragør – på vej mod verdensarven.** Havnepakhuset. Det enestående ved Dragør og konsekvenserne ved en udpegning til verdensarv. *Dragør Museumsforening i samarbejde med Dragørs UNESCO-komité.*
- Amagermuseets traditionsrige julemarked.** Masser af julevarer, hjemmelavede småkager og julepynt.
- Juleudstilling og decemberåbent.** Amagermuseets juleudstilling på den gamle museumsgård er klar og skaber en stemningsfyldt atmosfære med interiører, der fortæller om julens fester og traditioner. Temaet i år er julens gæstebud. Butikken på Nordgården har et bredt udvalg af julevarer, mens caféen tilbyder gløgg og æbleskiver.
- Danmarks Lodsmuseum.** Maritimt juleklip på Lodsmuseet.

Efterårsferien
13.–21. oktober

14. oktober kl. 14.30
(Dørene åbnes kl. 14)

20. og 21. oktober
kl. 17
(Dørene åbnes kl. 16.15)

1. november kl. 19

2. november

6. november
kl. 19–21

24.–25. november
kl. 12–16

24. november til
16. december kl. 12–16
(mandag lukket)

1.–2., 8.–9., 15.–16.
december kl. 14–16

POST

B

PP

DANMARK

